

Wielka Szóstka – model pracy z informacją

Strategiczne myślenie w wyszukiwaniu informacji

WIEDZA W PIGUŁCE

Gdy szukamy informacji, zwykle sięgamy po znane źródła. Nawykowo stosujemy te same sposoby odnajdywania potrzebnych materiałów. Znajomość najbardziej efektywnych strategii docierania do informacji pozwala na namysł nad naszymi działaniami oraz ich zaplanowanie. Dzięki temu wyszukiwanie jest szybsze i skuteczniejsze.

Strategia to ogólny plan działania. Aby przemyśleć strategię pozyskiwania informacji, nie wystarczy określić potrzebę informacyjną. Należy także:

- pomyśleć, jakie źródła informacji są dostępne i z których najlepiej skorzystać (np. ocenić, czy wystarczy poszukać w internecie, czy lepiej wybrać się do biblioteki);
- wybrać najbardziej efektywne techniki wyszukiwania (np. wykorzystanie operatorów logicznych czy haseł przedmiotowych w katalogach bibliotecznych).

Ze strategią muszą zatem iść w parze umiejętności związane z jej wcieleniem w życie.

Jednym z najbardziej popularnych modeli prezentujących strategię wyszukiwania jest Wielka Szóstka (ang. **the Big 6**). Można zastosować go do wszystkich rodzajów informacji, od materiałów do pracy naukowej po repertuar kin.

Należy pamiętać, że tak jak każdy model Wielka Szóstka przedstawia sytuację idealną, która rzadko kiedy zdarza się w rzeczywistości. W jej stosowaniu należy zachować elastyczność. Może się zdarzyć, że np. w trakcie pracy zorientujesz się, że błędnie określiłeś potrzebę informacyjną — odnalazłeś informacje na inne tematy niż te, które cię interesują. Wówczas powinieneś cofnąć się do punktu 1.2 i powtórzyć następne kroki.

Strategiczne myślenie sprawi, że twoje działania będą bardziej systematyczne.

POMYSŁ NA LEKCJĘ

Każdy z nas miał ten problem — na biurku pełno kartek z notatkami, na ekranie mnóstwo pootwieranych stron internetowych, czas oddania referatu lub prezentacji zbliża się nieubłaganie, a tymczasem w głowie mętlik. Czy nie byłoby łatwiej pracować, mając plan działania? Z reguły próba rozwiązywania jakiegokolwiek zadania bez wcześniejszego ustalenia celu pracy, doboru źródeł i sporządzenia notatek prowadzi jedynie do kłopotów.

Cele operacyjne

Uczestniczki i uczestnicy zajęć:

- wiedzą, że plan działań jest podstawą efektywnej pracy wymagającej wyszukiwania i wykorzystywania informacji;
- rozumieją, że każde zadanie związane z wyszukiwaniem i wykorzystywaniem informacji należy rozpocząć od precyzyjnego określenia potrzeby informacyjnej;
- potrafią samodzielnie zaplanować proces wyszukiwania informacji w zależności od zadania, które realizują;
- pamiętają o konieczności krytycznego zweryfikowania efektów swojej pracy pod kątem stawianych wymogów i własnych oczekiwań związanych z jakością pracy.

Przebieg zajęć

1.

Czas: 15 min
Forma: praca w grupach
Pomoce: **materiał pomocniczy**
„Strategiczne myślenie w wyszukiwaniu informacji”

Podziel uczestniczki i uczestników na 5 zespołów. Każda z grup powinna otrzymać 2 losy z **materiału pomocniczego „Strategiczne myślenie w wyszukiwaniu informacji”** — jeden los z puli A i jeden z puli B.

Poproś każdą z grup o stworzenie planu pracy służącego rozwiązaniu obu przydzielonych zadań. Plan musi zostać wyrażony w 6 punktach, każdy punkt powinien zostać uszczegółowiony za pomocą podpunktów opisujących podejmowane działania.

Zwróć uwagę uczestniczek i uczestników, że zaproponowany plan musi obejmować oba zadania jednocześnie. Podkreśl, że jego celem jest organizacja pracy, a więc określenie faz służących zrozumieniu problemu, doboru źródeł, prezentacji wyników i ich oceny, a nie zaplanowanie konspektu lub wypracowania.

2.

Czas: 25 min
Forma: dyskusja

Poproś zespoły o zwięzłe zaprezentowanie wyników pracy. Pozostałe osoby uczestniczące w zajęciach zachęć do wygłaszania opinii i komentarzy.

Jako pytania pomocnicze rozważ:

- Czy osoba stosująca zaproponowany plan zrealizuje pracę szybko i poprawnie?

- Czy grupa uwzględniała wszystkie działania, które są niezbędne do poprawnego i efektywnego rozwiązania zadań?
- Czy poszczególne elementy zostały przedstawione w odpowiedniej kolejności?
- Jakie konsekwencje będzie miało pominięcie jednego z elementów lub mylne zaplanowanie kolejności poszczególnych działań?
- Co się dzieje, jeśli zaczniemy poszukiwać informacji bez precyzyjnego określenia tego, czego potrzebujemy do prawidłowego rozwiązania zadania?
- Który z etapów w praktyce nastręcza najwięcej trudności?
- Czy problem przy rozwiązywaniu tego typu zadań najczęściej polega na braku odpowiednich źródeł informacji czy też przeciwnie — na dużej ilości źródeł i trudnościach w ich uporządkowaniu?

3.

Czas: 5 min

Forma: miniwykład osoby prowadzącej

Pomoce: tablica, kreda lub marker

Podsumuj pracę grup, przedstawiając na tablicy model Wielkiej Szóstki opisany w „Wiedzy w pigułce”. Zaznacz, że model Wielkiej Szóstki jest uproszczonym narzędziem, poszczególne fazy możemy nazwać w odmienny sposób, ważne jednak, aby przestrzegać kolejności działań.

Kluczowe elementy modelu:

1. zrozumienie treści zadania

- precyzyjne określenie problemu, który należy rozwiązać
- ustalenie, jakie informacje są niezbędne do rozwiązania zadania

wybór źródeł informacji

- #### 2.
- sporządzenie listy wszelkich źródeł, które mogą okazać się przydatne
 - wybór tych źródeł, których będziemy poszukiwać w pierwszej kolejności

3. weryfikacja dostępności źródeł

- ustalenie dostępności źródeł
- ustalenie, czy dane źródło rzeczywiście zawiera poszukiwane informacje

analiza informacji

- #### 4.
- zapoznanie się z wybranymi fragmentami źródeł
 - sporządzenie roboczych notatek zestawiających najważniejsze informacje

5. synteza

- uporządkowanie zebranych informacji, ustalenie kolejności ich prezentacji
- prezentacja wniosków — przygotowanie wypracowania, prezentacji lub referatu

samoocena

- #### 6.
- weryfikacja, czy efekt końcowy odpowiada potrzebom i oczekiwaniom
 - naniesienie ewentualnych poprawek

Pod koniec tej części zasygnalizuj uczniom, że poszczególne źródła, a zwłaszcza internet, są jedynie narzędziami — zanim zaczniemy z nich korzystać, powinniśmy dokładnie wiedzieć, jakiego typu informacje są nam potrzebne.

Ewaluacja

Czy uczestniczki i uczestnicy po przeprowadzeniu zajęć:

- rozumieją znaczenie planu pracy jako narzędzia pomagającego poprawnie i efektywnie rozwiązywać zadania związane z wyszukiwaniem i wykorzystywaniem informacji?
- wiedzą, że wszelkie prace związane z wyszukiwaniem i wykorzystywaniem informacji należy rozpocząć od precyzyjnego ustalenia potrzeby informacyjnej? (-> Rozważ realizację lekcji „[Wiedza na wyciągnięcie ręki](#)”)
- potrafią samodzielnie przygotowywać plany pracy?
- rozumieją, że źródła informacji to jedynie narzędzia, za pomocą których pozyskujemy wiadomości i że nie zastępują one samodzielnego myślenia? (-> Rozważ realizację lekcji „[Co wpływa na przekazy medialne?](#)”)
- pamiętają o konieczności zweryfikowania pracy przed zaprezentowaniem jej innym oraz dbają o jakość jej wykonania? (-> Rozważ realizację lekcji „[Sztuka prezentacji](#)”)

Opcje dodatkowe

Zajęcia mogą zostać rozbudowane w punkcie 2 i 3. Poproś każdą z grup o określenie potrzeby informacyjnej wynikającej z wylosowanych zadań. W tym celu niech uczestniczki i uczestnicy zadadzą sobie pytania: „Czego się od nas oczekuje?”, „Jakie informacje powinniśmy znaleźć, aby poprawnie zrealizować zadania?”.

MATERIAŁY

materiał pomocniczy „Strategiczne myślenie w wyszukiwaniu informacji”

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

Uporządkuj elementy w odpowiedniej kolejności, tak aby odpowiadały optymalnemu planowi pracy:

- Zapoznanie się z wybranymi fragmentami źródeł. [rozwiązanie: 7]
- Uporządkowanie zebranych informacji. [rozwiązanie: 9]
- Ustalenie, jakie informacje są niezbędne do rozwiązania zadania. [rozwiązanie: 2]
- Weryfikacja, czy efekt końcowy odpowiada potrzebom i oczekiwaniom. [rozwiązanie: 11]
- Prezentacja wniosków — przygotowanie wypracowania, prezentacji lub referatu. [rozwiązanie: 10]
- Sporządzenie roboczych notatek zestawiających najważniejsze informacje. [rozwiązanie: 8]
- Ustalenie dostępności źródeł. [rozwiązanie: 5]
- Sporządzenie listy wszelkich źródeł, które mogą okazać się przydatne. [rozwiązanie: 3]
- Wybór tych źródeł, których będziemy poszukiwać w pierwszej kolejności. [rozwiązanie: 4]
- Naniesienie ewentualnych poprawek. [rozwiązanie: 12]

- Precyzyjne określenie problemu, który należy rozwiązać. [rozwiązanie: 1]
- Ustalenie, czy dane źródło rzeczywiście zawiera poszukiwane informacje. [rozwiązanie: 6]

SŁOWNICZEK

- **potrzeba informacyjna:** informacje wymagane przez danego użytkownika, niezbędne ze względu na cel i okoliczności jego działań. Potrzeba informacyjna prowadzi do rozpoczęcia wyszukiwania informacji.
- **strategia informacyjna:** świadomie wykorzystywana metoda wyszukiwania i wykorzystywania informacji.
- **operatory logiczne:** elementy umożliwiające działania na zbiorach, przydatne w formułowaniu zapytań wyszukiwawczych. Np. przy pomocy operatora AND dokonuje się połączenia dwóch elementów w jeden zbiór. Korzystanie z operatorów logicznych znacznie zwiększa skuteczność wyszukiwania. Najpopularniejszymi operatorami są: AND, OR, NOT.

CZYTELNIA

- Derfert-Wolf Lidia, **Wyszukiwanie informacji w World Wide Web** [online], EBIB 2000, nr 7, [dostęp: 31.12.2012], Dostępny w Internecie: <http://www.oss.wroc.pl/biuletyn/ebib15/derfert.html>.
- Nowak-Brzezińska Agnieszka, **Wyszukiwanie informacji za pomocą Google jest łatwe** [PDF], [dostęp: 23.04.2013], Dostępny w Internecie: <http://zsi.tech.us.edu.pl/~{}nowak/wi/cw1.pdf>.
- Stramek Agata, **Źródła informacji** [online], [dostęp: 23.04.2013], Dostępny w Internecie: <http://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PV0107>.
- Pamuła-Cieślak Natalia, **Ukryty Internet — jeśli nie wyszukiwarka, to co?** [online], [dostęp: 23.04.2013], Dostępny w Internecie: <http://ebib.oss.wroc.pl/2004/58/pamula.php>.
- Waldemar Tychek, **Wyszukiwanie Informacji. Podstawy strategii wyszukiwawczych** [online], [dostęp: 13.06.2013], Dostępny w Internecie: http://http://www.wbp.olsztyn.pl/bwm/1-2_08-ie/wyszukiwanie.htm.

Tekst: Urszula Dobrowolska, scenariusz: Michał Wysocki, konsultacja merytoryczna: Justyna Jasiewicz. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez [Fundację Nowoczesna Polska](#).

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](#).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/strategiczne-myslenie-w-wyszukiwaniu-informacji/>.

Publikacja dofinansowana ze środków Stowarzyszenia Autorów ZAIKS, Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe, Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Podstawa programowa:

2012/IV/INFORMATYKA/c2

2012/IV/POLSKI/c1

2012/IV/WOS/c1

2012/IV/WOK/c1

Nowa podstawa programowa:

Język polski, liceum i technikum

Treści nauczania

przetwarza i hierarchizuje informacje spełnia wymagania określone z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych.

analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację.

rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż), retorycznych (przemówienie, laudacja, homilia), popularnonaukowych i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość i komentarz; rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach; odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte; rozróżnia odpowiedzi właściwe i unikowe.

formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych. rozumie, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych i stosuje je we własnych tekstach.

zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji.

Informatyka, liceum i technikum

Treści nauczania

aktywnie uczestniczy w realizacji projektów informatycznych rozwiązujących problemy z różnych dziedzin, przyjmuje przy tym różne role w zespole realizującym projekt i prezentuje efekty wspólnej pracy.

podaje przykłady wpływu informatyki i technologii komputerowej na najważniejsze sfery życia osobistego i zawodowego; korzysta z wybranych e-usług; przedstawia wpływ technologii na dobrobyt społeczeństw i komunikację społeczną.